

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан географічного факультету
Львів КАЛІНИЧ/
« 30 » червня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ШКІЛЬНЕ ГЕОГРАФІЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014. 07 Середня освіта. Географія
Освітня програма	«Географія»
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород – 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Шкільне географічне краєзнавство» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.07 Середня освіта. Географія, освітньої програми «Географія».

Укладачі: Салюк Мар'яна Романівна, доцент, кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії та раціонального природокористування
Бобок Ірина Сергіївна, старший викладач кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

протокол № 11 від «23» червня 2022 р.

Завідувач кафедри Степан ПОП

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

протокол № 10 від «29» червня 2022 р.

Голова методичної комісії Людвиг ПОТШ

© Салюк М.Р., 2022 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2022 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	4-й	5-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,7 самостійної роботи студента – 4	VIII	X
	Лекції:	
	30 год.	10 год.
	Практичні (семінарські):	
	14 год.	2 год.
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усний	Самостійна робота:	
	46 год.	78 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Шкільне географічне краєзнавство» є оволодіння теоретичними та практичними засадами шкільного географічного краєзнавства, опанувати методику географічно-краєзнавчих досліджень для підготовки майбутнього вчителя географії у здійсненні ним самостійної краєзнавчої роботи в закладах загальної середньої освіти.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни є: розкриття теоретичних та методичних засад шкільного географічного краєзнавства; висвітлення історичних особливостей розвитку географічного краєзнавства; обґрунтування методичних особливостей використання краєзнавчого принципу навчання як елементу дидактичної системи учителя географії; розширення системи знань здобувачів про природні й суспільні особливості рідного краю та про визначні його пам'ятки; розкриття змісту, форм та методичних особливостей організації краєзнавчих досліджень у загальноосвітніх навчальних закладах; обґрунтування дидактичних умов, які сприяють ефективному використанню краєзнавчих матеріалів під час навчання географії у закладах освіти.

Відповідно до освітньої програми «Географія», вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК 12. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).

ФК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 4. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).

ФК 5. Здатність до охорони життя та забезпечення здоров'я учнів (зокрема з особливими потребами) в освітньому процесі та позаручній діяльності.

ФК 6. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

ПК 2. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

ПК 3. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України.

ПК 5. Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів і форм організації життя людей.

ПК 6. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення господарства України та свого регіону.

ПК 7. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній і позашкільній роботі з учнівською молоддю.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Шкільне географічне краєзнавство» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми «Географія»:
ОК 30 Методика навчання географії в закладах загальної середньої освіти;
ОК 31 Методика позашкільної роботи з географії;
ОК 23 Фізична географія України та методика її навчання.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Географія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання (РН):

Програмні результати навчання	Шифр РН
Здобувач знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).	РН 3
Уміє оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН 5
Добирає і застосовує сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснює самоаналіз ефективності уроків.	РН 8
Здатний цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.	РН 11
Формує в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування друкованою і цифровою картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій.	РН 17
Характеризує і оцінює природні умови і ресурси, населення та господарство України, її роль і місце в сучасних суспільно-географічних процесах у світі; знає і розуміє географічні особливості свого адміністративного регіону.	РН 21
Добирає міжпредметні зв'язки курсів географії в базовій середній школі з метою формування в учнів природничо-наукової компетентності відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство»; володіє методикою навчання пропедевтичного курсу «Природознавство».	РН 23
Дотримується сам під час польових навчальних практик та формує відповідальне ставлення учнів до природи, повагу до культурних цінностей і традицій місцевого населення під час екскурсій, походів і експедицій з учнівською молоддю.	РН 24

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Шкільне географічне краєзнавство»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр РН
Знати та розуміти теоретичні основи географічно-краєзнавчих досліджень, володіти сучасними методами та методичними прийомами застосування знань в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).	РН 3
Знати історію розвитку географічного краєзнавства в Україні, уміти оперувати базовими категоріями та поняттями щодо навчання шкільного географічного краєзнавства в закладах освіти.	РН 5
Знати та вміти обґрунтувати методичні особливостей використання краєзнавчого принципу навчання як елементу дидактичної системи учителя географії	РН 8
Знати регіональні аспекти краєзнавчих досліджень та географічно-краєзнавчі особливості своєї території; цінувати різноманіття та мультикультурність	РН 11

краю	
Уміти формувати в учнів вміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати друкованою і цифровою картографічною продукцією при краєзнавчій характеристиці територій; використовувати літературні, картографічні та інтернет ресурси для краєзнавчої роботи.	РН 17
Характеризувати і оцінювати природні умови та ресурси рідного краю, його населення та господарство, оцінює роль і місце свого краю в сучасних суспільно-географічних процесах в Україні та світі; знає і розуміє географічні особливості свого адміністративного регіону.	РН 21
Знати принципи організації та проведення краєзнавчої роботи в школі; методичні особливості краєзнавчої роботи з учнями різних вікових груп.	РН 8
Вміти розробляти самостійні програми географічно-краєзнавчих досліджень території; застосовувати форми та методичні особливостей організації краєзнавчих досліджень у загальноосвітніх навчальних закладах	РН 24
Уміти планувати роботу краєзнавчого гуртка у школі; організувати краєзнавчу конференцію та оформити результати наукових досліджень;	РН 21, 24
Дотримується сам під час навчальних практик та формує відповідальне ставлення учнів до природи, повагу до культурних цінностей і традицій місцевого населення під час краєзнавчих екскурсій, походів і експедицій з учнівською молоддю.	РН 24

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання: словесні (лекція, пояснення, розповідь, інструктаж), практичні (вправи, практичні роботи, семінарські заняття), наочні методи (спостереження, ілюстрації, демонстрації).

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- поточне усне опитування;
- модульне опитування;
- опитування на практичних та семінарських заняттях;
- спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів;
- екзамен.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виконання практичних (семінарських) робіт, усне опитування на заняттях, виконання самостійної роботи.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота з тем змістовного модуля.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен у формі усної перевірки знань.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	CP	50	100
10	10	10	20		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T4	T5	T6	T7	СР	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття (допуск, виконання та захист)	3	30	4	40
Презентація			1	10
Проект	1	20		
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	9	100	9	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової системи навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Шкільне географічне краєзнавство» проводиться двічі на семестр, згідно розкладу модульних контролів визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на практичні заняття. До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі, які виконали усі види передбачених завдань. Максимальна кількість балів одержаних під час контрольної роботи становить 50 балів.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання відповідей на тести та теоретичні питання. Робота містить 10 тестів, за кожну правильну відповідь з яких здобувач отримує по 1 балу (разом 10 балів), та два теоретичних запитання, які максимально оцінюються по 20 балів за кожне (разом 40 балів).

Перескладання підсумкового модульного контролю здобувачами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Під час другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених здобувачем освіти. Якщо здобувач набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів. У разі, якщо здобувач бажає поліпшити свою оцінку, він складає екзамен за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому в підсумковій оцінці не враховуються накопичені бали.

Критерії оцінювання модульного циклу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка: національна та ECTS	Критерії оцінювання
90 – 100	Відмінно А	Здобувач дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання здобувач застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

82-89	Добре В	Здобувач повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань здобувач застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою
74-81	Добре С	Здобувач розкрив теоретичні питання, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.
64-73	Задовільно D	Здобувач розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань здобувач припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння матеріалу.
60-63	Задовільно E	Здобувач неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань здобувач припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі.
35-59	Незадовільно FX	Здобувач не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий здобувач виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.
0-34	Незадовільно F	Здобувач, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий здобувач не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий контроль з дисципліни «Шкільне географічне краєзнавство» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю усна за змістом і структурою екзаменаційних білетів (затверджених на засіданні кафедри). Протягом семестру здобувачі можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводяться в національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ECTS. Якщо здобувач набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення їх результатів.

Якщо здобувач за результатами модульних контролів набрав 60 і більше балів, а на екзамені отримав менше 60 балів, то викладач має право з метою з'ясування повноти оволодіння програмою дисципліни, сформованості умінь та навичок, поставити додаткові питання в межах програми навчальної дисципліни. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем з врахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання.

Критерії оцінювання зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни й доводяться до відома здобувачів на першому занятті.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного

			складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Науково-методичні засади шкільного географічного краєзнавства

Тема 1. Вступ. Предмет, мета і завдання курсу «Шкільне географічне краєзнавство». Національне краєзнавство як сукупність дисциплін, що вивчають простір (географічне краєзнавство), час (історичне краєзнавство) та соціум і людину (соціальне краєзнавство). Суспільне, державне та освітнє (програмне, непрограмне) краєзнавство. Запровадження курсу шкільне географічне краєзнавство – виконання пропедевтичної функції краєзнавства.

Тема 2. Розвиток шкільного краєзнавства в Україні. Етапи та історія розвитку шкільного краєзнавчого руху. Розвиток шкільного географічного краєзнавства у незалежній Україні. Періодизація розвитку шкільного географічного краєзнавства. Основні вектори розвитку шкільного географічного краєзнавства.

Тема 3. Шкільне краєзнавство як складова педагогічної системи. Теоретико-методологічні засади шкільного краєзнавства. Методи краєзнавчих досліджень та методика проведення краєзнавчої роботи в школі. Розвиток системи шкільного краєзнавства. Функції шкільного географічного краєзнавства (теоретична, практична, пропедевтична, педагогічна). Патріотичне та екологічне виховання під час краєзнавчої роботи.

Тема 4. Форми, методи, джерела та зміст та шкільного географічного краєзнавства. Нормативно-правова база шкільного краєзнавства. Форми та напрямки краєзнавчих досліджень. Організаційні форми й основні напрями шкільної краєзнавчої роботи. Застосування краєзнавства як методичного прийому у освітньому процесі. Використання краєзнавчого підходу у навчанні географії в загальноосвітніх навчальних закладах. Особливість краєзнавчих джерел.

Тема 5. Шкільне краєзнавство в системі національної освіти України. Зміст та структура краєзнавства у програмах варіативних та інваріативних шкільних курсів географії. Реалізація освітнього потенціалу географічного краєзнавства у освітній роботі школи. Програмне та позапрограмне шкільне географічне краєзнавство та його педагогічне значення. Краєзнавча освіта школярів.

Змістовий модуль 2. Краєзнавча характеристика України та Закарпатської області. Краєзнавча робота в школі.

Тема 6. Краєзнавча характеристика України та Закарпатської області. Особливості географічного положення та історичний розвиток. Компонентна та ландшафтна структура природних комплексів, зміни біорозмаїття території. Заселеність та освоєність території, культурні ландшафти. Структурні зміни у господарстві та способі життя населення. Регіональні відміни території України та Закарпатської області.

Тема 7. Методичні особливості вивчення природних краєзнавчих об'єктів у шкільних курсах географії. Природно-географічне районування території. Вивчення фізико-географічних особливостей територій (геологічна будова, рельєф, корисні копалини, клімат, внутрішні води, ґрунти, земельні ресурси, рослинний та тваринний світ). Туристично-рекреаційні ресурси. Туристично-географічне краєзнавство.

Тема 8. Методичні особливості вивчення суспільно-географічних краєзнавчих об'єктів у шкільних курсах географії. Краєзнавчо-суспільне районування. Вивчення місцевих трудових навичок, технологій, ментальних особливостей при розміщенні виробництв. Транспортна та соціальна сфери. Атрактивні об'єкти та визначні історичні події. Комплексне суспільне краєзнавче дослідження території.

Тема 9. Системний підхід до організації краєзнавчої роботи в школі. Напрями досліджень географії рідного краю. Комплексне дослідження природи рідного краю, населеного пункту тощо. Соціальна історія краю. Краєзнавчі дослідження видатних вчених та постатей. Пам'ятки історії, архітектури, культурної та природної спадщини, як об'єкти вивчення шкільного географічного краєзнавства.

Тема 10. Форми та засоби проведення краєзнавчої роботи в закладах освіти. Організація і зміст програмної та позакласної краєзнавчої роботи. Форми і методи вивчення рідного краю. Підготовка та проведення географічних краєзнавчих мандрівок та екскурсій. Краєзнавчі музеї в школах та їх географічна складова. Методика проведення краєзнавчої роботи з фондovими матеріалами. Методика організації роботи краєзнавчого гуртка. Методика підготовки учнівських робіт з географічного краєзнавства. Організація факультативних занять з краєзнавства. Краєзнавчі географічні конференції та турніри.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: <i>денна</i>					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
8-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Вступ. Предмет, мета і завдання курсу «Шкільне географічне краєзнавство».	7	2	1			4
Тема 2. Розвиток шкільного краєзнавства в Україні.	7	2	1			4
Тема 3. Шкільне краєзнавство як складова педагогічної системи.	7	2	1			4
Тема 4. Форми, методи, джерела та зміст та шкільного географічного краєзнавства.	10	4	2			4
Тема 5. Шкільне краєзнавство в системі національної освіти України.	9	4	1			4
Модульна контрольна робота	4		1			3
Разом за модуль	44	14	7			23
Модуль 2						
Тема 6. Краєзнавча характеристика України та Закарпатської області.	10	4	2			4
Тема 7. Методичні особливості вивчення природних краєзнавчих об'єктів у шкільних курсах географії.	7	2	1			4
Тема 8. Методичні особливості вивчення суспільно-географічних краєзнавчих об'єктів у шкільних курсах географії.	7	2	1			4
Тема 9. Системний підхід до організації краєзнавчої роботи в школі.	9	4	1			4
Тема 10. Форми та засоби проведення краєзнавчої роботи в закладах освіти.	9	4	1			4
Модульна контрольна робота	4		1			3
Разом за модуль	46	16	7			23
Разом за семестр	90	30	14			46

(заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: <i>заочна</i>					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
10-й семестр						
Тема 1. Вступ. Предмет, мета і завдання курсу «Шкільне географічне краєзнавство».	7	1				7
Тема 2. Розвиток шкільного краєзнавства в Україні.	7	1				7
Тема 3. Шкільне краєзнавство як складова педагогічної системи.	7	1				8
Тема 4. Форми, методи, джерела та зміст та шкільного географічного краєзнавства.	7	1				8
Тема 5. Шкільне краєзнавство в системі національної освіти України.	7	1	0,5			8
Тема 6. Краєзнавча характеристика України та Закарпатської області.	7	1	1			8
Тема 7. Методичні особливості вивчення природних краєзнавчих об'єктів у шкільних курсах географії.	9	1				8
Тема 8. Методичні особливості вивчення суспільно-географічних краєзнавчих об'єктів у шкільних курсах географії.	11	1				8
Тема 9. Системний підхід до організації краєзнавчої роботи в школі.	8	1				8
Тема 10. Форми та засоби проведення краєзнавчої роботи в закладах освіти.	8	1	0,5			8
Разом за семестр	90	10	2			78

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Історія розвитку шкільного географічного краєзнавства.	2	
2	Тема 2. Джерела географічної краєзнавчої інформації та методика їх вивчення	2	
3	Тема 3. Форми та методи географічних краєзнавчих досліджень.	2	0,5
4	Тема 4. Застосування краєзнавчого підходу під час вивчення курсу «Географія» в загальноосвітніх навчальних закладах	2	0,5
5	Тема 5. Методика вивчення природних географічних об'єктів рідного краю.	2	0,5
6	Тема 6. Методика вивчення соціально-економічних об'єктів рідного краю.	2	0,5
7	Тема 7. Методика організації навчальних географо-краєзнавчих досліджень з учнями.	2	
Разом		14	2

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Регіональні відміни території України. Усталений в історичному контексті традиційний поділ України (етнографічні регіони та історико-географічні краї).	2	3
2	Географічне краєзнавство як метод вивчення просторових відмінностей країни. Виділення сучасних історико-географічних земель – країв. Проблема розробки з пізнавальною навчальною метою схеми регіонального поділу України.	2	3
3	Історичний процес регіонального поділу української території. Досвід виділення історико-географічних регіонів в 60-х роках минулого століття. Передумови формування принципів нового розмежування території України.	2	4
4	Шкільний краєзнавчий музей. Форми комплектування фондів шкільного музею (експедиції, туристські походи і подорожі, краєзнавчі екскурсії, поточне комплектування).	2	4
5	Вивчення природи України. Охорона природи. Природно-територіальний комплекс і його компоненти.	2	4
6	Основні етапи фізико-географічного вивчення природних комплексів.	2	4
7	Вивчення природних комплексів в процесі шкільних екскурсій.	2	4
8	Вивчення господарство краю. Напрями вивчення господарства краю. Територіальна організація виробництва. Основні джерела та методи вивчення підприємства. Організація навчальних екскурсій на виробництво	2	4
9	Краєзнавче музеєзнавство. Краєзнавчий музей: його значення та завдання, основні напрями музейної роботи.	2	4
10	Музей - організаційно-методичний центр шкільного краєзнавства та туризму.	2	4
11	Історично усталені регіонально-місцеві форми життєдіяльності населення у туризмі.	2	4
12	Краєзнавчо-музеєзнавча діяльність як основа створення туристичного продукту.	2	4
13	Туристично-орієнтована освітньо-культурна діяльність музею. Шкільна профорієнтаційна діяльність на сфері географії і туризму.	3	4
14	Розкрити зміст одного з напрямів руху учнівської молоді за збереження і примноження традицій, звичаїв, обрядів українського народу «Моя земля – земля моїх батьків».	3	4
15	Розробити структурований зміст програми туристсько-рекреаційного вивчення краю.	3	4
16	Використовуючи розроблену програму вивчення краю, розробити зміст і структуру музейно-краєзнавчої експозиції.	3	4
17	Проаналізувати вимоги шкільної програми з географії щодо змісту навчальних екскурсій в природу та зробити організаційно-методичні висновки.	3	4
18	Розробити структурований зміст шкільних навчальних екскурсій в природу.	3	4
19	Визначити район одноденного туристського походу, розробити	3	4

	маршрут і скласти графік руху, визначити зміст краєзнавчої роботи під час походу.		
20	Розробити структуру і зміст навчальної екскурсії на виробництво.	3	4
	Разом	46	78

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: мультимедійний пристрій для проведення лекційних занять, персональні ноутбуки, планшети.

Інформаційні технології та засоби онлайн навчання: прикладні програми (MS Office 2010, MS Windows XP), система електронного навчання Moodle <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>, електронна пошта на базі глобальних інформаційно-комунікаційних порталів, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ; електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ» <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui>, сайт УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua>, інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Основи краєзнавства: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / кол. авт.; за заг. ред. чл.-кор. НАНУ О. П. Реєнта. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 276 с.
2. Кузьма-Качур М.І., Горват М.В. Основи краєзнавства. Навчальний посібник. Київ: Ліра-К, 2017. – 256 с.
3. Олішевська Ю. А. Шкільне географічне краєзнавство. Навчальний посібник. К.: «ФО-П Кравченко». 2020. – 175 с.
4. Кузьма-Качур М. І., Горват М. В. Основи краєзнавства: навч. посібн. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. – 256 с.
5. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Шкільне географічне краєзнавство» (для здобувачів освіти спеціальності 014 Середня освіта. Географія) / Укл.: М. Салюк, М. Микита, – Ужгород: Видав. “УжНУ”, 2022 .– 33 с.

Допоміжна література

1. Бенедюк В. В. Технології застосування краєзнавчого принципу при вивченні географії у 6 класі // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя: КПУ, 2015. Вип. 41 (94). С. 407 – 414.
2. Глюдзик Г.Б., Легеза Н.Я., Легеза С.І. Рідний край – Закарпаття». – Ужгород: Гражда, 2010. – 108 с.
3. Методичні матеріали до вивчення курсу “Географія Карпатського регіону” / М. Салюк, М. Микита, Ужгород: Видав. УжНУ “Говерла”, 2020. – 76 с.
4. Заставецька Л. Б. Організація краєзнавчо-туристичної роботи в школі: курс лекцій. – Тернопіль: Видавничий центр ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2011. – 104 с.
5. Загальна методика навчання географії: Підручник / О. М. Топузов, В.М. Самойленко, Л. П. Віжнікіна. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – 512 с.
6. Бенедюк В. В. Технології застосування краєзнавчого принципу в процесі вивчення фізичної географії України // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / [редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя: КПУ, 2015. Вип. 40 (93). С. 382 – 389.
7. Збірник програм для гуртків, творчих об'єднань туристсько-краєзнавчого та еколого-натуралістичного напрямів: (для позашк. та загальноосвіт. навч. закл.) / Хмельниц. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти, Хмельниц. обл. центр туризму і краєзнавства учнів. молоді, Хмельниц. обл. еколого-натураліст. центр учнів. молоді ; [уклад.: В. Ю. Іова та ін.]. – Вид. 2-ге, допов. і переробл. – Кам'янець-Подільський : [Б. в.], 2008. – 233с.

8. Рудницька Н.Ю. Використання вчителями краєзнавчого матеріалу в навчально-виховному процесі: історико-педагогічний аспект / Н.Ю. Рудницька. Режим доступу до дж.: <http://studentam.net.ua/content/view/7801/97>
9. Мариняк Я.О. Географічне краєзнавство та методика його викладання. Навч. методичний посібник. – Тернопіль: Видавничий центр ТДПУ імені Володимира Гнатюка, 2003. – 64 с.
10. Шищенко П., Муніч Н. Географічне краєзнавство: зміст, понятійно-термінологічний апарат, місце в географічній освіті // Історія укр. геогр. Спец. випуск: Краєзнавство. – 2001. – Вип. 4. – С. 6-8.
11. Шкільне краєзнавство: навчальний посібник / В.С. Прокопчук; наук. ред. П.Т. Тронько; МОН України, Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – К.; Кам'янець-Подільський: Кондор, 2010. – 278 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Краєзнавство. Географія. Туризм <https://www.facebook.com/geography.ua/>
2. Національна спілка краєзнавців України - <http://nsku.org.ua/?cat=16>
3. Закарпатський краєзнавчий музей - <https://www.zkmuseum.com/>
4. Інтерактивні карти - <https://pzf.land.kiev.ua/pzf7-13.html>
5. <http://www.geograf.com.ua/>
6. <http://geopom.at.ua/>
7. <http://rozumniki.net/catalog/products/geografiya>
8. <http://geo-klass.at.ua/>
9. <http://www.elib.nplu.org>
10. <https://tourlib.net/geogr.htm>
11. <http://www.nbu.gov.ua/>
12. <http://nsku.org.ua/>